

LKA
apr

EGLUTÉ

KOVAS * 2003 * MARCH

VOL 54/NR. 3

EGLUTĖ

KOVAS / MARCH / 2003 VOL 54 / NR. 3

PRIE EGLUTĖS SUSIRINKO:

Šaltukas....1
Kovo vienuoliktoji....2
Knygnešiai....3

Pasakų senelės pasakos

Klaustukai....10
Kačiukai....11
Zuikių uodegytės....12
Aš įkėliau inkilėlį....14
Jūra yra sūri....15

Vaikų kūryba

Rašo Bostono liuanistinės
mokyklos mokiniai....23

Juokų maišelis....32

Galvosūkliai...33

Senolio padavimai, legendos, istorijos

Šv. Kazimieras....6
Trirankis Švento
Kazimiero paveikslas....7
Stebuklingas
vedlys....8
Senelio
regėjimas....8

Ar žinai?

Ugnies ir ledo pasauliai....25
Pasaulio virtuvės įdomybės....27

Pirmame viršelyje
Jonuko Butausko piešinys

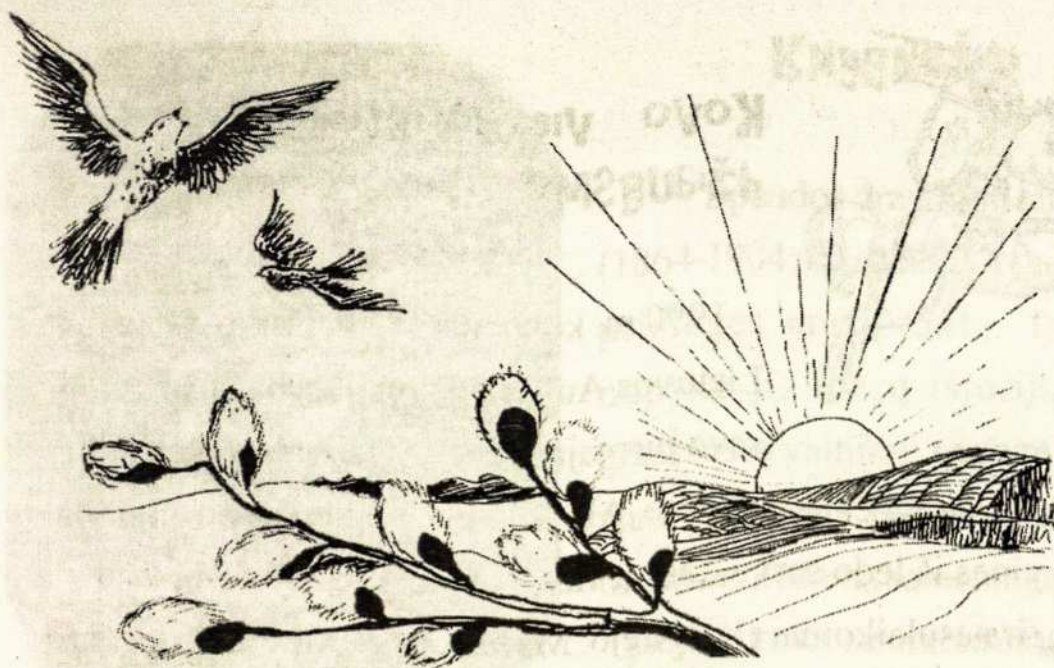
EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata - 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus - 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo taryba

REDAKTORĖ: Aušra Spitrienė

ADMINISTRACIJA, MAKETAVIMAS, SPAUSDINIMAS: Ričardo spaustuvė. tel.: 708-430-1911

EGLUTĖ (USPS 169-200) a magazine for children in Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00 single copy \$1.50, to Lithuania and other countries. \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465. Second class postage paid at Lackport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: Eglute Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465.

ŠALTUKAS

Martynas Vainilaitis

Išbėgo Šaltis ir Žiema -
Šaltuko tėtis ir mama.

Įleidau svetį.
- Eikš, - tariau
Ir šaldytuvan uždariau.

O jų sūnelis vienturys -
Dun dun - man beldžias į duris.

- Sėdėk, jei vengi šilumos,
Sėdėk ir lauk mamos Žiemos.

Dun dun, - Šaltukas, -
Dun dun dun...
- Drauguži mielas,
Leisk vidun!

Pienelio šalto atsigerk
Ir vyras būk - nezirsk, neverk!

Paklydau, vargšas!..
Kur einu -
Pietukas lipa ant kulnų!

Paslėpk mane vėsiam bute,
Bijau pavirsti balute!

Lietuvos nacionalinė
Mažvydo biblioteka

Kovo vienuoliktoji - džiaugsmo diena

1990 m. kovo mėn. 11 d. išsilaisvinusios Lietuvos Aukščiausioji Taryba susirinko į savo pirmąją sesiją ir vienbalsiai paskelbė Nepriklausomybės Atstatymo Aktą. Kaip Nemunas po žiemos išsilaisvinęs iš ledo šarvų, taip ir lietuvių tauta, po kovo 11-osios, veržliai ir nesulaikomai į laisvę ėjo. Mažutė, beginklė tauta, deganti didžiuliu laisvės troškimu, visam pasauliui paskelbė apie savo nepriklausomos valstybės atstatymą.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos

A K T A S

DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais sveltimos jėgos panaikintas Lietuvos valstybės suvereniųjų galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nusloję teisinės galios ir yra Lietuvos valstybės konstitucinis pamalas.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma, joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo išlikimą visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažįsta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuluotas 1975 metų Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Helsinkyje Baigiamajame akte, garantuoja žmogaus, piliečio ir tautinių bendrijų teises.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereniųjų galių reiškėja šiuo aktu pradeda realizuoti visą valstybės suverenitetą.

Vytautas Landsbergis

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas

L. Sabutis

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos sekretorius

Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.

Nepriklausomybės Atstatymo Aktas

Knygnešiai

Vysk. Motiejus Valančius

Spaudos draudimo laikotarpis (1864-1904 m.) sunkiu slogučiu buvo prislėgęs mūsų tautą. Tačiau ir nupynė jis mūsų istorijai vieną gražiausių vainikų: mažytė lietuvių tauta – pavergta, neorganizuota, visai mažai teturėdama sąmoningų žmonių - stojo į kovą su milžiniška Rusija dėl savo paniekintų teisių, stojo vienui

viena ir bekovodama stiprėjo. Teisingiau sakant, organizavosi, ugdė pasitikėjimą savimi. Žingsnis po žingsnio ėjo į laimėjimą ir, pagaliau, laimėjo, sykiu gi pasiruošė kitam gyvenimui - nepriklausomybei.

Sunkią, garbingą kovą dėl spaudos pradėjo vyskupas didvyris, tikras tų laikų tautos vadas, lygus didiesiems Lietuvos kunigaikščiams, Motiejus Valančius. Anais sunkiais mums laikais, kai visa Lietuva po 1863-64 metų sukilimo rusų parblokšta ir sumindžiota, jis pirmas pakėlė į kovą prieš bendrą rusinimo ir tautos naikinimo politiką, pakėlė į kovą dėl uždraustos spaudos atgavimo.

Valdžios įsakymai dėl lietuviškų knygų ir mokyklų draudimų nepaliko vien žodžiais: uolūs jos tarnai tuojau puolė tuos įsakymus vykdyti. Dažnai daug platesniu mastu, daug didesniu žiaurumu, negu to

Rusijos Caras draudė spausdinti lietuviškas knygas, todėl knygos buvo spausdinamos rusiškomis raidėmis

reikalavo valdžios įsakymas.

Taip prasidėjo ta lietuvių sunki kova dėl būtiniausių žmogaus teisių. Juo labiau valdžia persekiojo, tuo didesnis atsparumas rasdavosi tautoje.

Praslinkus trims dešimtmečiams knygų buvo įgabenama ir platinama jau nebe šimtais, tūkstančiais, bet dešimtimis ir gal šimtais tūkstančių. Išgudrėję prityrę knygnešiai, knygų laikytojai, platintojai jau geriau moka knygas slapta gabenti, pergudrauti savo priešus. Tačiau dėl daugybės gabenamų bei platinamų knygų didesnis darosi ir žandarų, policijos grobis. Kiek rusų valdžia mums iš rankų knygų išplėšė, kiek dėl to nuostolių turėjome mes nežinome ir niekad nesužinosime...

Tie laikai praėjo ir gyveniman niekad nebegrįš, tačiau mūsų sąmonėje, atmintyje amžinai turi pasilikti, nes priklauso prie garbingiausių mūsų istorijos puslapių, prie tų laikų iš kurių mūsų “sūnūs te stiprybę semia”. Ši kova teisingai gali būti prilyginta prie didžiųjų kovų su kryžiuočiais, nes kaip kryžiuočių taip ir knygnešių kovoje pasireiškė tvirtas mūsų tautos būdas, pasiryžimas, nenugalima dvasia.

*Naudotasi Petro Rusecko knyga
“KNYGNEŠYS”*

Patarimas

R. SKUČAITĖ

Pasodink
Nors vieną medį,
Užaugink
Nors vieną gėlę,
Ir pasek
Vienam mažiukui
Vieną gražią
Pasakėlę.

Kiek žalių miškų
Suoštų!
Kiek gėlyčių
Nenuvystų!
O svarbiausia –
Kiek ant žemės
Ašarėlių
Nenukristų!

EGILITE

Kiek legendų, padavimų
Mūs senoliai vis dar žino.
Buvo tai labai senai,
Kai gyveno milžinai,
Laumės gelsvą kasą pynė
Iš tautosakos lobyno.

Šv. Kazimieras

1948 m. Šv. Kazimieras paskelbtas viso pasaulio lietuvių globėju.

Šv. Kazimieras yra kilęs iš kilmingos šeimos. Jo tėvas buvo Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Kazimieras Jogailaitis, o motina Elžbieta kilusi iš garsios Habsburgų giminės. Nuo pat vaikystės Šv. Kazimieras garsėjo nepaprastu pamaldumu. Be to, jis laikėsi neturto, skaistybės ir nuolankumo Dievui dorybių. Jis šelpdavo vargšus, savo pinigus atiduodavo bažnyčių ir vienuolynų statybai. Mirė labai jaunas, tik 26 metų. 1602 m. popiežius Klemensas VIII Šv. Kazimierą paskelbė šventuoju. Lietuvoje yra žinoma daug legendų apie Šv. Kazimierą, paskaitykite keletą iš jų.

Senolis girdėjo - jūs
irgi paklauskite ir
kitiems pasakykite ko
liaudies išmintis moko.
GARSŲ PAMĖGDŽIOJIMAI

Laukinė antis:
Pagaukit, pakarkit!
Pagaukit, pakarkit!

Gaidys:
Kakaryko!
Tėtė Rygoj!

Genys:
Tak, tak, taku,
Medį plaku.
Kai paplaksiu,
Kirminėlių rasiu!

Kalakutas:
Šuldu buldu,
pavasaris!

TRIRANKIS ŠVENTO KAZIMIERO PAVEIKSLAS

Vilniaus katedros bažnyčios Šv. Kazimiero koplyčioje po jo karstu ant paties altoriaus yra keistas to Šventojo trirankis paveikslas. Šv. Kazimieras su kunigaikščio mitra ir skaisčiai raudonu rūbu, dviejose dešinėse rankose laiko leliją, o kairėje - rožančių. Paveikslas yra labai senas. Tai matyti iš užrašo po sidabriniu rūbu, kuris rodo, kad 1594 m. paveikslas buvęs atnaujintas.

Paveikslas surištas su tokiu padavimu:

Vilniuje gyvenęs tapytojas, kuris ypatingai garbino Šventąjį karalaitį. Kai 1521 m. popiežius Leonas X karalaitį Kazimierą įrašė į palaimintųjų eilę, tada anas tapytojas sumanė nupiešti jo paveikslą. Kai jau paveikslas buvęs baigtas, menininkas pastebėjęs, kad dešinioji ranka per daug atlenkta į šalį, nedailiai atrodo ir yra per ilga. Užtepė ją kitokiais dažais ir jos vietoj nupiešė kitą, per alkūnę sulenktą ranką. Bet iš po dažų vėl išlindo anksčiau nupiešta ranka. Menininkas dar kelis kartus mėgino tą ranką užtepti, bet veltui - kiekvieną kartą ranka aiškiai išlisdavo iš po dažų. Tuomet menininkas užtepė sulenktą per alkūnę ranką, bet ir ta išlindo. Palaikęs tai stebuklu, menininkas pametė sumanymą užtepti kurią nors ranką ir tokį trirankį paveikslą paaukojo katedros bažnyčiai.

Pirmiau tasai paveikslas puošė Šv. Kazimiero karstą karališkos koplyčios požemiuose, o kai vėliau Šventojo Lietuvos Globėjo kūnas buvo perneštas į šiandieninę koplyčią, paveikslas padėtas ant altoriaus prie sidabrinio karsto.

STEBUKLINGAS VEDLYS

...Švedų karo metu, kai lietuvių pulkas viename mūšyje traukėsi iš apsupties, kelią jam užkirto ištvinusi upė. Staiga pasirodė raitelis ant balto žirgo. “Ko laukiat, vyrai, jokite paskui mane!” – sušuko jis. Paskui jį

nuskubėję kariai pajuto po kojomis brastą - kadaise senolių sukrautą kūlgrindą. Nespėjo padėkoti vedliui, o jis išnyko taip pat netikėtai, kaip buvo pasirodęs. “Šventas Kazimieras! Karalius Kazimieras!” - nuskriejo per pulkus šnibždesys...

SENELIO REGĖJIMAS

GARSŲ PAMĖGDŽIOJIMAI

*Balandis:
Burkūū, burkūū,
Gražūs mes abu!*

*Kregždė:
Vyrai kaip vyrai,
Bobos kaip bobos,
Vaikai kaip agurrrkai.*

*Lakštingala:
Jurgi, Jurgi!
Kinkyk, kinkyk,
Vadelēm plak,
Važiuok, važiuok,
Plak, plak!*

*Pelėda:
Syvystyk, suvystyk,
Pamesk, pamesk
Pakrūmėn, pakrūmėn,
Ten, ten.*

...Vargeta senelis vėsų vakarą užsnūdo prie Vilniaus katedros durų. Pabudęs pamatė puikų poną, kuris nusivedė jį vidun ir per požemius vedė vedė tolyn po miestu, kol priėjo didžiulę salę, pilną nesuskaičiuojamų kariuomenės pulkų.

- Esu jūsų karalius. Todėl šaukitės manęs tą valandą, kai būsite praradę paskutinę viltį, ir mano kariuomenė kils gelbėti Lietuvos. Tik, šiukštu, nepaskubėkite, nekvieskite manęs, kol nebūsime sudėję visų savo jėgų ir aukų ant laisvės aukuro!

Pažino senelis Šventąjį Karalaitį, prie kurio karsto ne kartą meldėsi koplyčioje.

Kaime po sunkių darbų, susirinko daug vaikų
Smuiko stygos suskambėjo, smagūs šokiai prasidės
Čiupk pieštukus ir skubėki, spalvos linksminis padės.

Iš avelių debesų
Vėjo siūlu vilnoniu,
Mezga pasaką senelė,
Deda pasakų skrynelėn.
Atsisėsk ir paskaityk
Pasakų šalin sugrižk.

KLAUSTUKAI

Dalia Teišerškytė

Iš kur atsirado dryžuotas tigriukas?
Kaip saulę išvydo baltmargis kačiukas?
Kodėl mano tėtei užaugo barzda?
Iš ko padaryta senelio lazda?
Iš kur atsirado sparnuoti paukščiukai?
Kodėl krypu krypu krypuoja ančiukai?
Kodėl šiandien rytą prakiuro dangus?
Kas bus, jei ir žemė štai šitaip prakiurs?
Kas dieną - po dešimt, po šimtą klaustukų!
- Tikriausiai nuo jų man iškrito dantukai...
Užauk tu greičiau, - tyliai prašo manęs
Senelis, močiutė, tėtukas, mama. ...

Matai, kad pasakose būna daug
visokių gražių senoviškų ir nevisai
suprantamų žodžių. Bet
nenusimink - Senelė tau paaiškins.

Baltmargis

- su baltom
dėmėm.

Krypuoja ančiukai

- antys ir ančiukai
taip vaikščioja.

Prakiuro dangus

- taip žmonės sako
kada labai
smarkiai lyja.

Pumpurėliai

- pavasarį pasirodo
ant medžių ir
krūmų šakų,
paskui iš jų
pražysta žiedai ar
išauga lapai.

Kačiukai

Atėjo pavasaris. Saulė negailestingai tirpdė sniegą. Ant medžių šakelių augo pumpurėliai, kurie vieną dieną turėjo pavirsti lapeliais.

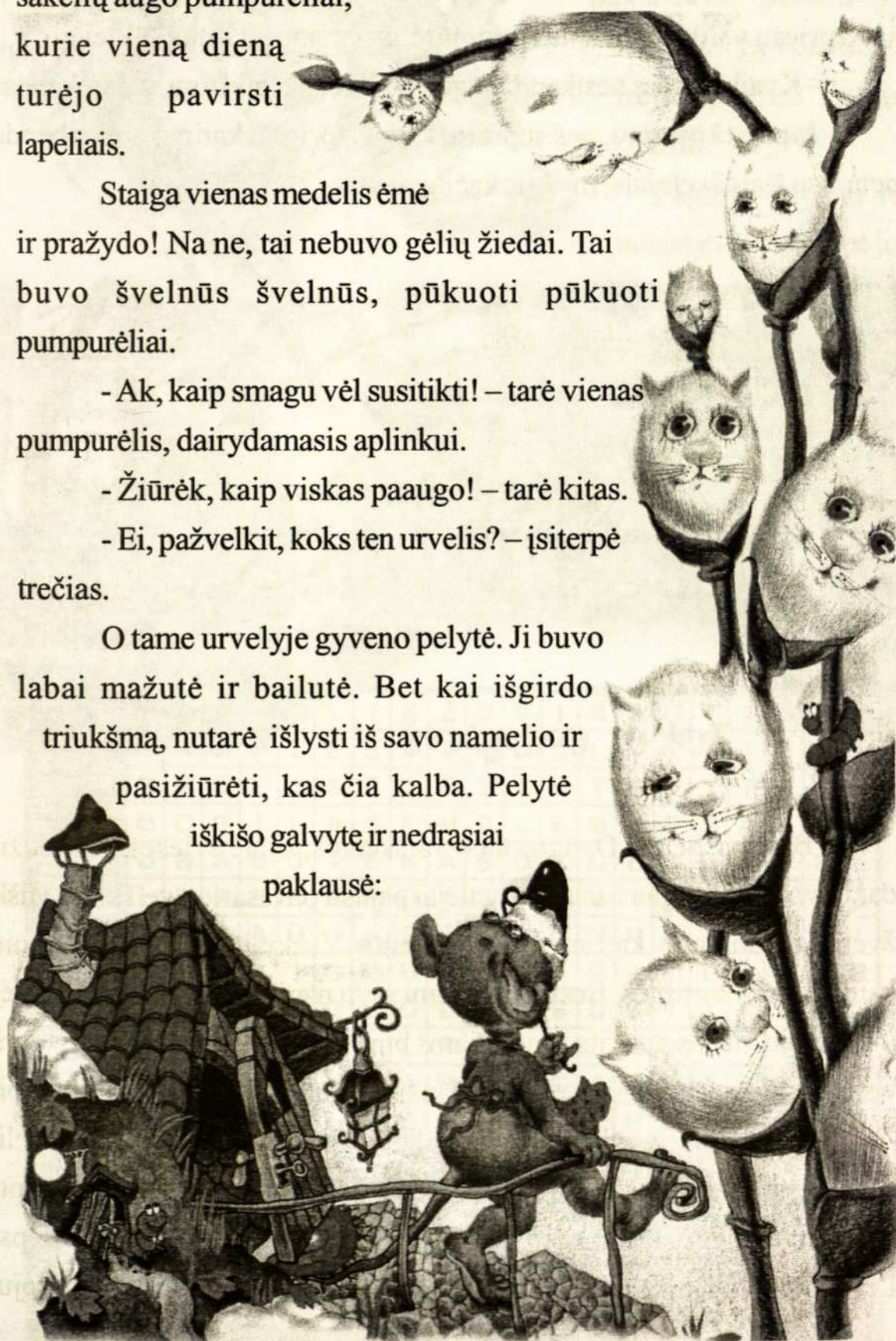
Staiga vienas medelis ėmė ir pražydo! Na ne, tai nebuvo gėlių žiedai. Tai buvo švelnūs švelnūs, pūkuoti pūkuoti pumpurėliai.

- Ak, kaip smagu vėl susitikti! – tarė vienas pumpurėlis, dairydamasis aplinkui.

- Žiūrėk, kaip viskas paaugo! – tarė kitas.

- Ei, pažvelkit, koks ten urvelis? – įsiterpė trečias.

O tame urvelyje gyveno pelytė. Ji buvo labai mažutė ir bailutė. Bet kai išgirdo triukšmą, nutarė išlysti iš savo namelio ir pasižiūrėti, kas čia kalba. Pelytė iškišo galvytę ir nedrąsiai paklausė:

- Kas jūs tokie?

- Mes kačiukai, kačiukai, kačiukai, - vienas per kitą atsakė švelnūs pumpurėliai.

Pelytė tą pačią akimirką būtų sprukusi į urvelį, nes gerai žinojo savo priešų vardą, bet vienas pumpurėlis garsiau už kitus šūktelėjo:

- Kvailute, mes nesikandžiojam, mes net nevaikštom, nebijok mūsų!

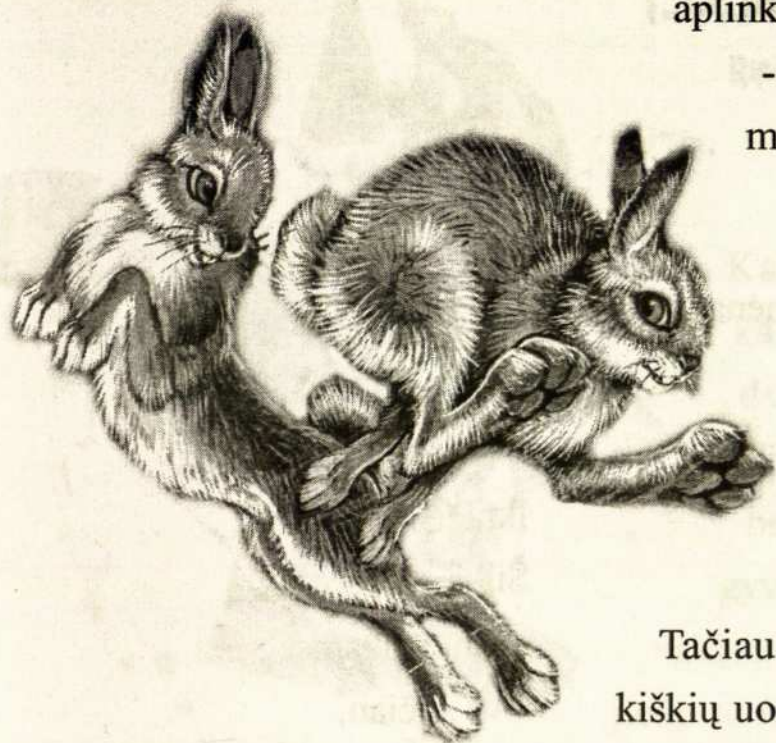
Ir pelytė nurimo, nes suprato, kad jos priešai katinai nieko bendro neturi su šiais švelniais, mieliais kačiukais.

ZUIKIŲ UDEGĖLĖS

Baigėsi žiema. Dangus tapo vaiskesnis, saulė šviesesnė. Medžiai dar buvo pliki, bet jau nesunkiai galėjai pajusti pavasario dvelksmą. Miško žvėreliai nudžiugo, kad artėja šiltos dienos. Zuikiai ėmė keisti žieminius kailinėlius į vasarinius. Besidžiaugdami savo naująja apranga, jie straksėjo ir šokinėjo vienas per kitą. Zuikeliams buvo taip linksma, kad jie pamiršo viską pasaulyje, tuo tarpu aplinkui slankiojo išalkę vilkai, ieškantys grobio.

Išgirdę zuikių žaidimus, vilkai ilgaausius apsupo. Per vėlai kiškėliai susigriebė. Norėjo jie pabėgti, bet vilkai ratu stojo aplinkui. Pasislėptų, bet krūmai dar be lapelių, vien plikos šakelės. Nejaugi jose pasislėpsi? Drebdami iš baimės vargšeliai puolė į karklų tankumyną, išsikerojusį

aplink proskyną ir ėmė prašyti:

- Tėtuši karkle, paslėpk mus nuo vilkų dantų. Atėjo pavasaris, prasideda naujas gyvenimas, nejaugi leisi mums pražūti?

Pagailo karklui tų nelaimėlių ir paslėpė jis juos tarp savo šakų.

Tačiau ten buvo maža vietos, kiškių uodegėlės nebetilpo ir liko styroti išorėje.

Žvalgėsi vilkai, žvalgėsi, bet kiškių – nė kvapo. Leidosi jie link karklo, bet nieko ten nebuvo. Šitaip kiškiai nušluostė jiems nosis, ir nuo to laiko karklo šakelės kiekvieną pavasarį pasipuošia puriais pilkais gumulėliais.

Duotus žodžius surask raidžių knibždėlyne ir išbrauk ↓→

V	A	R	L	Ė	L	I	E	Ž	U	V	I	S	A	G	T	I	S	P	T
I	R	E	P	L	Ė	S	P	I	N	D	U	L	Y	S	L	I	B	A	I
R	M	O	L	I	S	P	I	Ė	Š	I	N	Y	S	R	Y	T	A	S	E
D	O	B	I	L	A	S	E	M	B	L	E	M	A	R	Š	A	L	A	S
U	N	A	U	J	I	E	N	A	Š	O	K	O	L	A	D	A	S	S	Ė
L	I	K	S	K	A	R	D	I	S	T	O	V	Y	K	L	A	Ė	D	Ž
Y	K	R	A	U	J	A	S	R	A	I	D	Y	N	A	S	E	T	U	I
S	A	U	S	I	S	M	U	Z	I	K	A	R	A	M	E	L	Ė	L	R
Ū	V	O	I	N	G	U	O	L	I	S	S	O	S	T	I	N	Ė	K	K
R	I	P	L	A	I	N	L	P	U	L	K	A	S	U	L	T	Y	S	L
I	N	A	A	S	L	Ė	A	R	B	A	T	A	U	M	Ė	L	Y	N	Ė
S	Ė	S	S	R	Ė	K	S	N	Y	S	K	A	R	O	S	A	S	A	S

ARBATA, ARMONIKA, ASILAS, BALSĖ, DOBILAS, DULKSNA, EMBLEMA, GILĖ, GUOLIS, KARAMELĖ, KAROSAS, KAVINĖ, KODAS, KRAUJAS, KRUOPA, KUINAS, LIEŽUVIS, MARŠALAS, MĖLYNĖ, MOLIS, MUZIKA, NAUJIENA, PASAS, PIEŠINYS, PLIUSAS, PULKAS, RAIDYNAS, RAMUNĖ, RĖKSNYS, REPLĖS, RYTAS, SAGTIS, SALYNAS, SAUSIS, SEILĖS, SKARDIS, SOSTINĖ, SPINDULYS, STOVYKLA, SULTYS, SUOLAS, SŪRIS, ŠOKOLADAS, TIESĖ, TIKSLAS, VARLĖ, VIRDULYS, ŽIEMA, ŽIRKLĖS.

kryptimis.

AŠ ĮKĖLIAU INKILĖLĮ

ANZELMAS MATUTIS

Aš užkėliau inkilėlį
Ant šakos.
Tuoį parlėks linksmi varnėnai,
Padėkos.

Aš mažutį inkilėlį
Nudažiau.
Taip varnėnų šeimynėlei
Bus gražiau.

Iš šiaudų gūžtelę mažą
Padariau -
Taip varnėnui -
Mano svečiui -
Bus geriau.

Ir šiltų pūkelių saują
Įkračiau:
Šilkapūkiams
Varnėniukams
Bus šilčiau.

Prie varnėnų inkilėlio
Aš dairaus:
Jo nei vėjai, anei audros
Neišgriaus!

Jūra yra šūri

RIMANTAS ČERNIAUSKAS

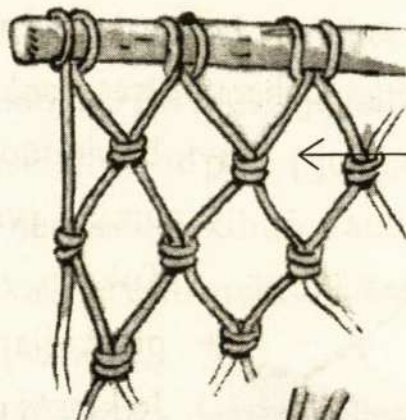

Mariaus senelis gyvena Karklėje, sename žvejų kaimelyje, kuris yra vos dvylika kilometrų nuo Klaipėdos. Senelis Edvinas bene seniausias to kaimo gyventojas, jis dar turi medinę valtį su ilgais irklais. Ramią dieną jiedu su Marium išplaukia į jūrą ir pastato tinklus. Kodėl pastato, jei

paprasčiausiai visu ilgiu tinklus paleidžia į vandenį?

- Todėl, kad tinklai išsitempia ir stovi kaip kareiviai, juos ištempia švininiai pasvarėliai, - aiškina senelis.

Kvailos jūros žuvys, plaukiodamos palei krantą, įkiša galvą į tinklo akutę ir užsikabina už žiaunų. Nebepajuda nei pirmyn, nei atgal, tik uodegomis plaka vandenį... Kartą, kai senelis ištraukė tinklą, jie pusę valtį privertė plokščių kaip keptuvė plekšnių, ilgų sidabrinių strimelių ir net vieną gelsvą lašišą. Pastaroji labiausiai senelį nudžiugino.

Taip
neriami
tinklai

Švininiai pasvarėliai

- sunkūs švino gabaliukai tinklui ištempti.

Tinklo akutė

- visai ne tikra akis, o skylė tarp tinklo virvelių.

Žiaunos

- tai ta vieta per kurią žuvys kvėpuoja. Žiaunos tai nėra žuvies nosis, o randasi galvos šonuose.

- Gražuole tu mano,
- šypsojosi jis į barzdą, - ir
kaip tu čia pakliuvai?

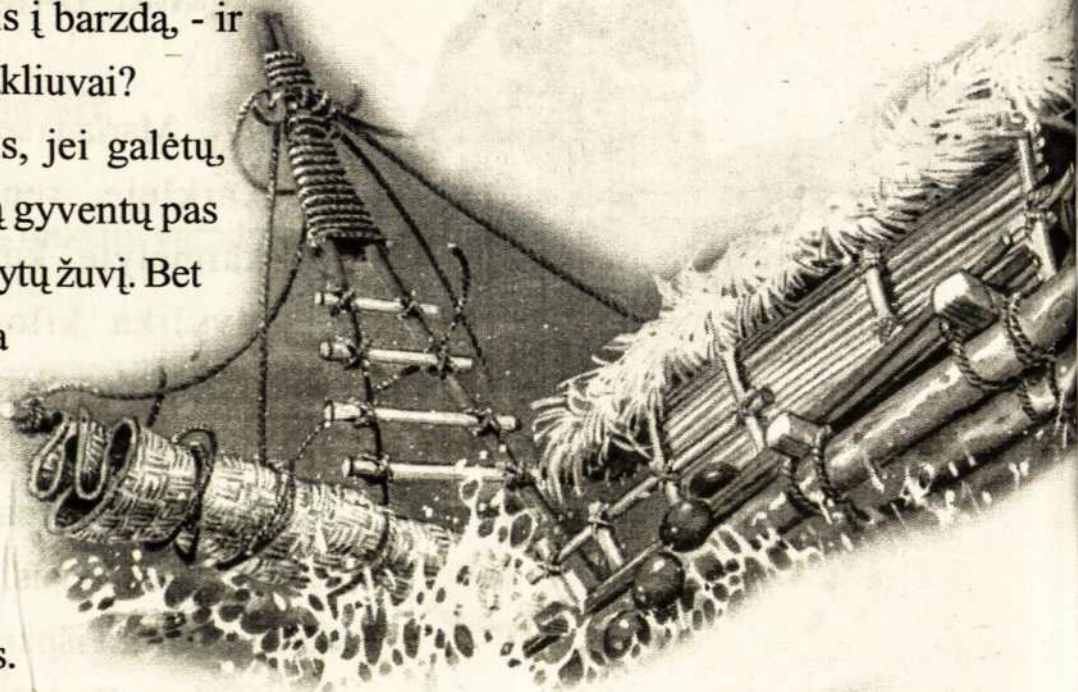
Marius, jei galėtų,
žiemą vasarą gyventų pas
senelį ir gaudytų žuvį. Bet
žiemą jis eina
į mokyklą,
o ir vasarą
ne kiekvieną
dieną gali
statyti tinklus.

Gal net atvirkščiai,
dažniausiai jūra pyksta. Ji urzgia ir šniokščia, versdama į krantą putotas
bangas. Tokiu oru neišplauksi medine valtele. Net žuvys audros metu
neria tolyn į gelmes slėptis nuo bangų mūšos.

Todėl dabartiniai žvejai plaukia į jūrą stipriais plieniniais
laivais iš Klaipėdos ar Šventosios uostų. Jo klasės draugų
Andriaus ir Juliaus tėveliai mažu žvejybiniu laivu
sugauna žuvies daug daugiau, nei Mariaus senelis.

Dabar po jūras plauko laivai, kurie ne tik gaudo
žuvį, bet ir sūdo silkes, šaldo menkes ir
gamina įvairius žuvies konservus.
Tokių laivus vadina
plaukiojančiomis gamybos bazėmis.
Jo klasės draugo Roberto tėtis dirba
tokiame laive. Jūroje išbūna net pusę
metų. O Mariaus tėtis inžinierius. Jis

gyvena mieste, braižo popieriuje ir kuria naujus jūros
laivus.

Tačiau pas senelį daug įdomiau. Mariaus senelis turi mažą žuvies rūkyklą. Kai geras oras, kai jie prigaušo daug žuvies, visas kaimelis pakvimpa aitriais kadagio dūmais.

- Edvinas vėl žuvį venzija, - kalba kaimelio žmonės.

Bet tokių dienų, kai pučia pietų ar rytų vėjelis ir jūra nurimsta kaip snaudžiantis tvenkinys, pasitaiko labai retai. Šią vasarą daugiausia pūtė šiaurys ir vakaris, risdami iš jūros aukštas kaip kalnas bangas. Gal todėl Karklėje nebeliko senųjų žvejų, kurie plauktų į jūrą medinėmis valtimis. Tokios bangos net sunkius plieno laivus daužo ir svaido aukštyn kaip žaislus. Kiek jėgos turi Baltijos jūra, pamatysime, pažiūrėję į išardytą Palangos tiltą ir bangų nulaižytas, tarsi dantim išgraužtas, baltas pajūrio kopas.

O senovėje, kai žmonės gyveno su milžinais kartu, jūra buvusi dar piktesnė, bangos į šipulius sudaužydavo medinius žvejų laivelius. Tada gerieji milžinai Naglis ir Neringa skubėdavo jiems į pagalbą. Gal tik legendoje, o gal iš tikrųjų milžinė Neringa sterblėje nešė smėlį ir pylė į jūrą, kad išgelbėtų žvejus nuo netikėtai pakilusios audros. Pagaliau, matydama, kad nespės supilti aukštesnio pylimo, pati atsigulė į vandenį.

Ir dabar ta pati graži devyniasdešimt aštuonių kilometrų ilgio smėlio juosta nuo Klaipėdos iki Karaliaučiaus, apaugusi miškais ir pievelėmis, vadinama Kuršių Neringa.

Pasakų apie jūrą Marius žino daugiau. Tai

Žuvį venzija

- žuvį rūko.

Šiaurys ir Vakaris

- vėjų pavadinimai, kurie sako iš kurios pusės vėjas pučia.

Šipuliai

- smulkūs gabaliukai.

Pylimas

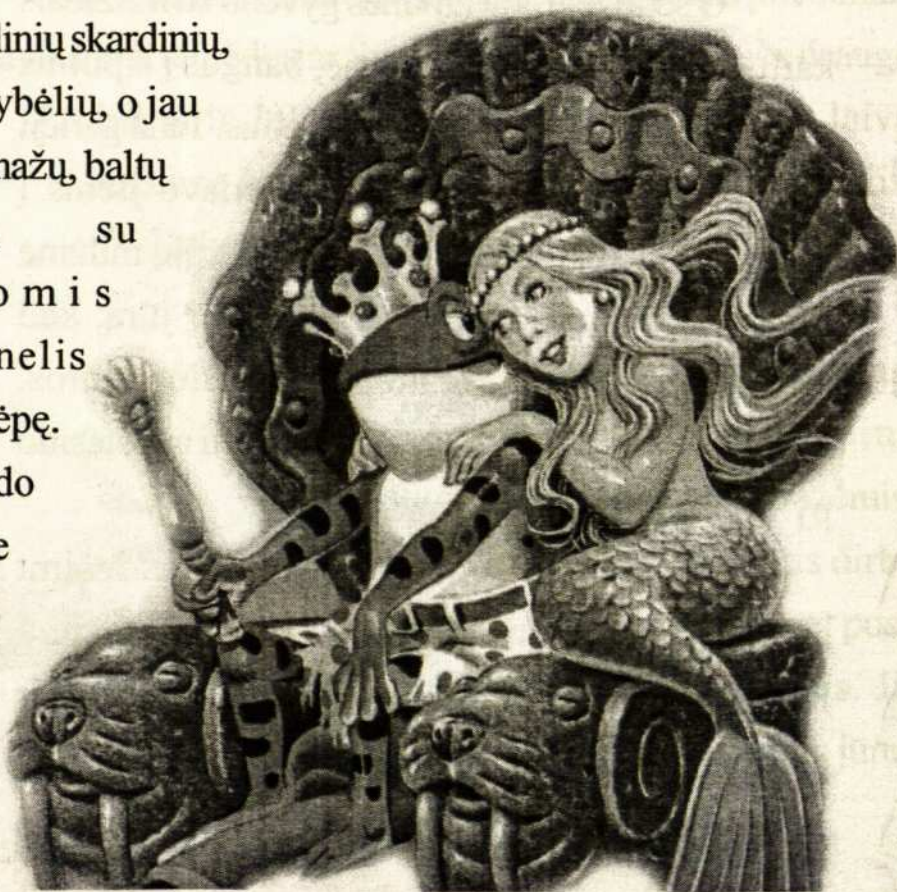
- tai žemės ir akmenų kalnas apsaugoti krantą nuo jūros bangų.

istorija apie Eglę žalčių karalienę ir jos vaikus, paverstus medžiais, apie gražiąją jūros valdovę Jūratę: pamilusią paprastą Karklės kaimo žveją Kastytį, apie sudaužytus jos gintaro rūmus. Jūra slepia daugybę legendų ir turtų.

Kai švilpia vėjas ir bangos lipa per kopas, Marius su seneliu nenusimena. Apsiauna ilgus, iki pilvo, žvejo batus ir lėtai žingsniuoja pakrante, ieškodami gintaro. Gintaras nevienodai išbarstytas ant kranto. Kai kur jo nematyti, o kai kur tarsi tiltais ritasi iš jūros. Gal toje vietoje stovėjo sudaužytų Jūratės rūmų kolonos? O gal tai povandeninės srovės rita į krantą gintaro gabalėlius? Bent taip jam aiškino senelis. Ne veltui poetai Baltijos jūrą vadina gintarine. Tikriausiai jie girdėjo iš senųjų graikų legendą apie Baltiją - gintarinę salą pasaulio pakraštyje.

Tą pasaką Mariui pasekė jo mama, istorijos mokytoja. Senelis Edvinas tos legendos nėra girdėjęs, bet užtai jis užsimerkęs gali nuvesti į tas vietas, kur guli gintarai.

Jūra į krantą barsto ne vien gelsvą gintarą. Vaikštinėdamas pajūriu, gali prisirinkti visokių netikėtų daiktų: dėžių, metalinių skardinių, plūdurių, batų, skrybėlių, o jau butelių, didelių ir mažų, baltų ir spalvotų, su margiausiomis etiketėmis, senelis prikimšo pilną palėpę. Kartą Marius surado butelį, kuriame buvo laiškas nežinoma jam švedų kalba. Tą laišką jis atidavė

klasės draugei Birutei, o pats parašė kitą laiškėlį, įkišo į butelį, užkimšo ir įmetė į jūrą. Bet bangos jį greitai parrito atgal. Marius vas nepravirko.

- Ne tas vėjas, - paaiškino jam senelis, - palauk ryto, kai vėjas ims pūsti nuo kranto. O geriausia, paprašyk Juliaus tėčio, kad išmestų tą laišką, išplaukęs toli į jūrą.

- Seneli, o kodėl jūros vanduo toks sūrus? Gal nuo silkių?

Senelis nusijuokė, o paskui susimąstė.

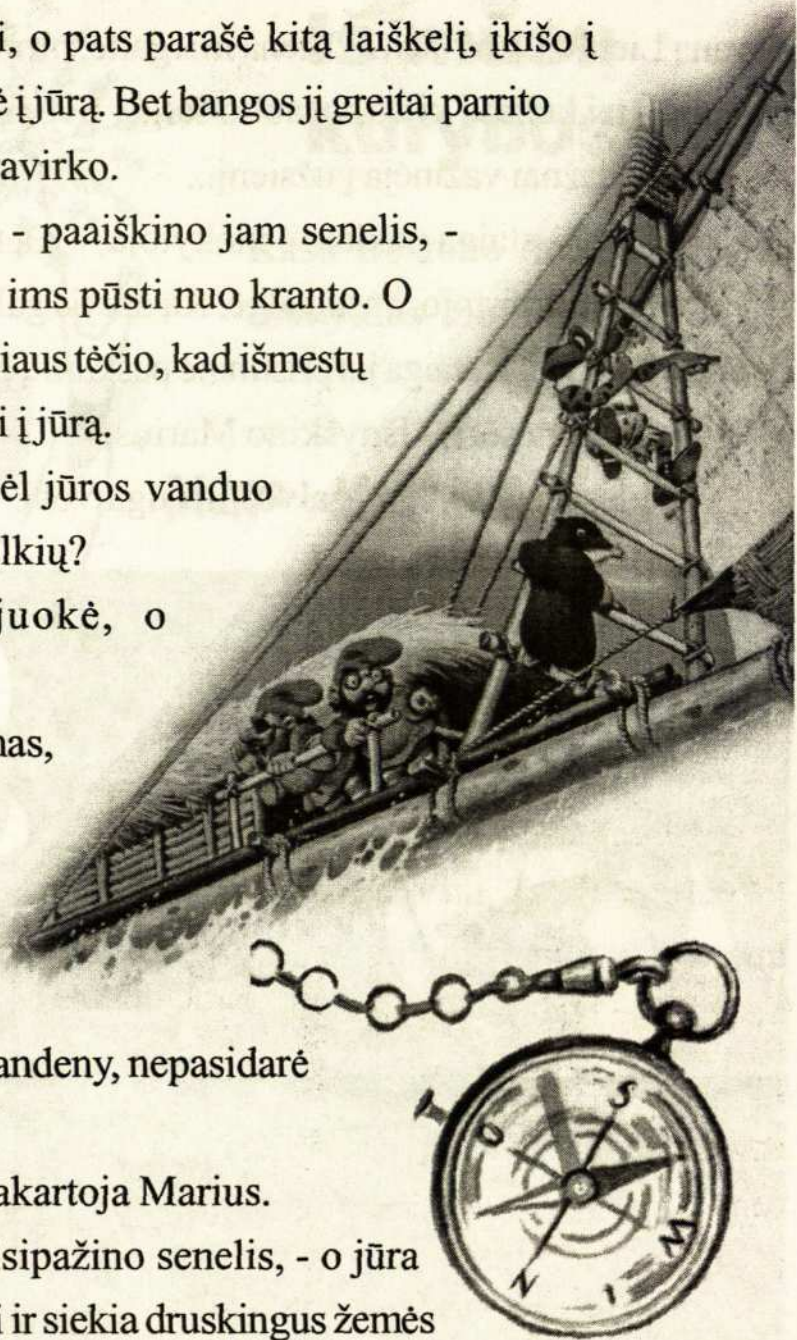
- Geras klausimas, - sumurmėjo, - tik klausti reikėjo kitaip: kodėl silkės ir kitos žuvys, gyvendamos sūriam vandeny, nepasidarė sūrios?

- Tai kodėl? - pakartoja Marius.

- Nežinau, - prisipažino senelis, - o jūra sūri todėl, kad labai gili ir siekia druskingus žemės klodus. Jūros vandenyje gali rasti net ištirpusio aukso. O apie žuvis aš nepagalvojau, tikriausiai jas apsaugo stora žvynuota oda.

Šią pokalbį Marius prisiminė vakar, kai mokytoja paprašė vaikų papasakoti, ką jie žino apie Baltijos jūrą.

Julius kalbėjo, kad jūra - tai daugybė skanių žuvų, kurias gaudo jo tėtis. Robertas pasakojo, kad jūroje plauko laivai, didesni už didelį namą, Evelina prisiminė legendą apie Jūratę ir Kastytį. Raselė, kurios senelis gyvena Palangoje, prisiminė Gintaro muziejų - Baltijos jūros

19

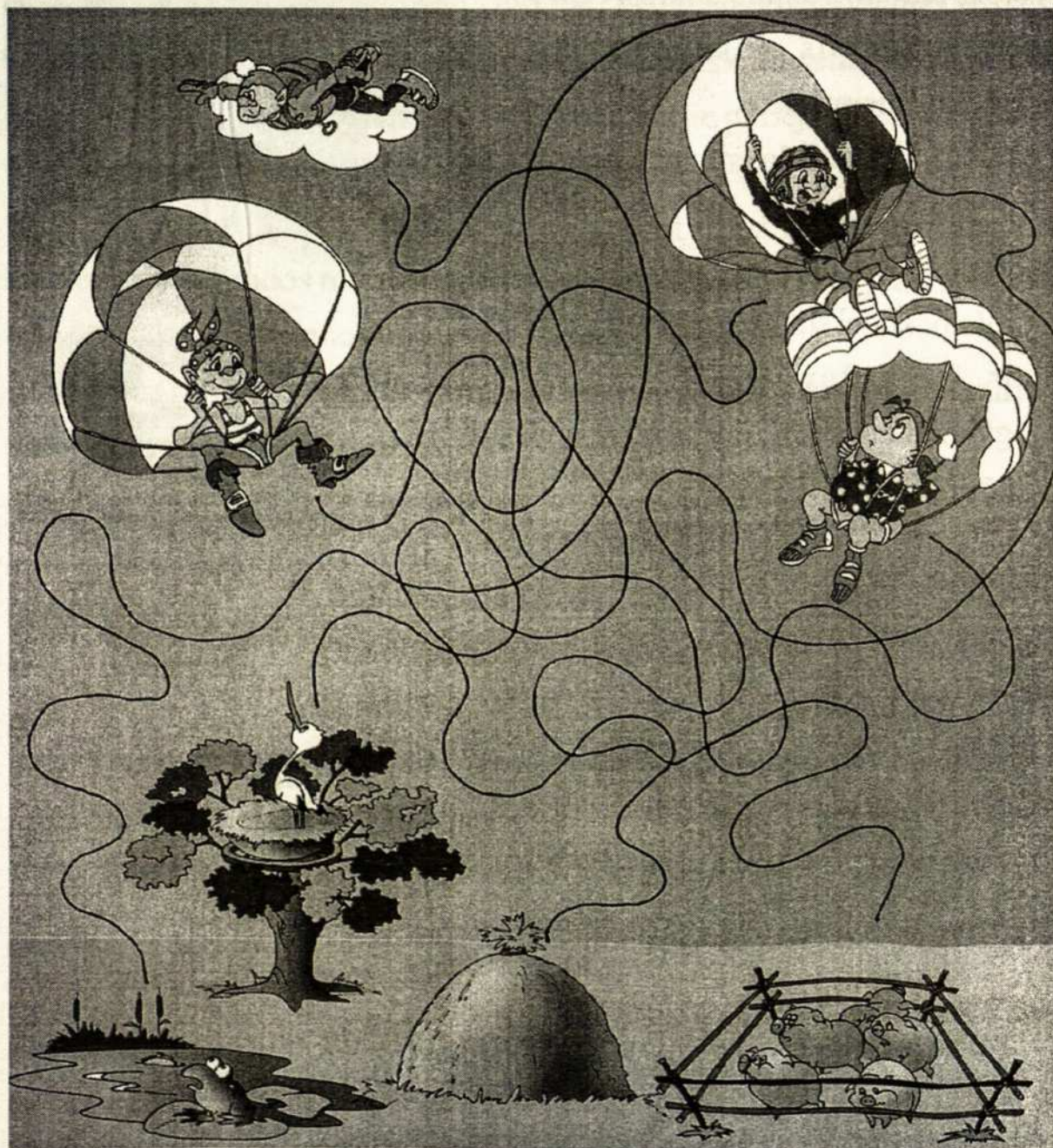
dovaną Lietuvos žmonėms. Viena mergaitė, pirmūnė Viktorija, sugalvojo, kad jūra - tai kelias į kitas pasaulio šalis - Švediją, Daniją, Vokietiją, mat jos tėvelis dažnai važinėja į užsienį...

- O tu? - staiga paklausė mokytoja, - Ką tu pasakysi, Mariuk?

Marius atsistojo, apsižvalgė. Ką dar jis galėjo pridėti? Viskas seniai draugų pasakyta. Ir staiga jis prisiminė paskutinį pokalbį su seneliu Edvinu.

- Jūra yra sūri, - išpyškino Marius.

Didesnės teisybės - galvok nesugalvosi.

Surask kas kur nusileido

Iš mūsų kūrybos

Rašo Bostono lituanistinės
mokyklos mokiniai

Mano Kalėdos

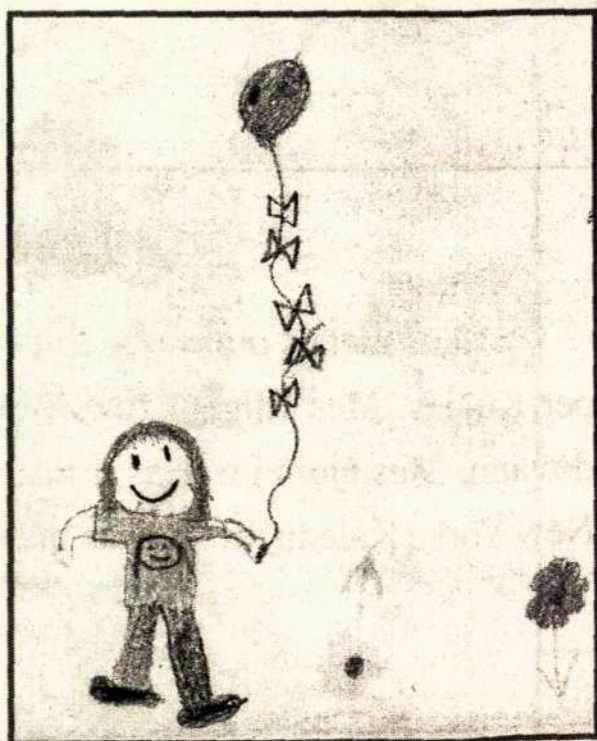
Gruodžio mėnesį buvo labai šalta. Mokyklos Eglutėje mes vaidinom vaidinimą. Aš buvau gėlytė ir garsiai sakiau "Skanus vandenėlis." Už scenos visi buvom labai susikimšę. Pabaigai mes giedojom

Kalėdiškas giesmes.

Šventėm Kūčias pas tetą Mildą. Pirmiausiai visi kalbėjosi. Paskui ėjom prie stalo, ir pasidalinom plotkelėmis. Močiutė papasakojo kaip mano pusbrolis Kenny buvo mažas ir klausė "Kodėl reikia valgyti popierą?" Bet plotkelės ne popiera. Paskui valgėm obuolio ir žuvies. Vėliau atidarėm dovanas, ir aš gavau Harry Potter Lego pilį.

Vakare ėjom į Arlington Street bažnyčią. Tenais buvo vaidinimas - Betliejaus Prakartėlė.

Andrėja Haris 4 sk.
piešinys

Aš buvau asilas, bet mano kepurė kuteno galvą, tai nebuvo labai smagu. Tada mano mama turėjo sumokėti dešimt dolerių į kepurę. Paskui mes uždegėm žvakes ir vyras šalia manęs užpylė vaško ant mano suknelės. Kai šviesas užgesino, bažnyčioj buvo labai gražu.

Kalėdoms aš gavau daug Harry Potter dalykų, miegamą maišą ir rankinuką. Namie mano eglutė buvo papuošta iki sausio 14-tos. Mano kojineje buvo šokolado, apelsinas ir pirštinės.

Emilija Bakšytė 3 sk.

Kalėdos

Oras buvo šaltas ir snigo. Valgėme Kūčių vakarienę. Mes puošėme eglutę. Po Kūčiųėjome į bernelių mišias. Kalėdų džiaugsmas buvo būti kartu su tėveliais.

Tomas Plioplys 3 sk.

Kalėdos

Šiais metais oras buvo šaltas ir buvo daug sniego. Adomas atėjo per Kūčias. Mes valgėm žuvį. Mūsų eglutė labai graži ir turėjo daug dovanų. Mesėjom į mišias ir matėm vaidinimą apie Jėzų. Mesėjom į New Yorką Kalėdų dieną. Man buvo labai smagu. Man patinka Kalėdos.

Marius Bernotas 3 sk.

Mano šeima

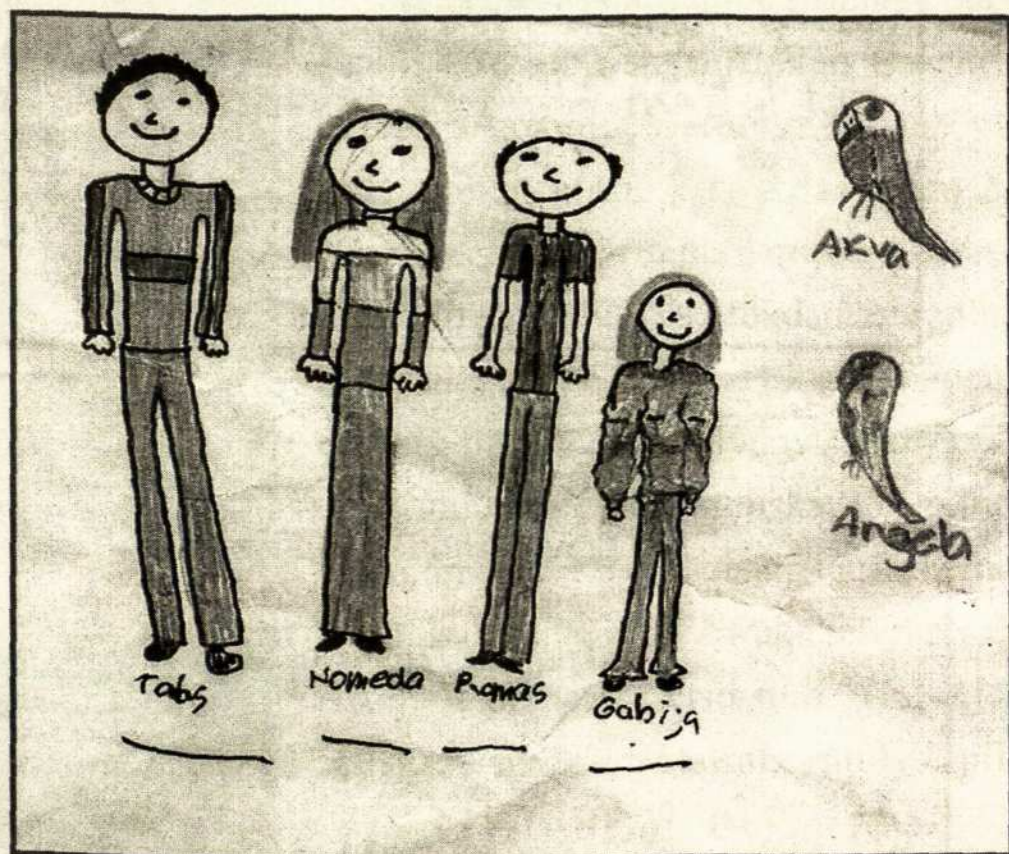
Mano mamos vardas Audra. Ji turi geltonus plaukus ir yra labai graži. Mano tėčio vardas yra Gintas, jis irgi turi geltonus plaukus ir veža mane į mokyklą. Aš turiu žaisliuką, jo vardas yra Stich. Jis yra mėlynas. Aš turiu žaisliuką didelį šuniuką, jis yra geltonas. Aš turiu arkliuką, jis yra rudas. Dar aš turiu žaisliuką, jis yra meškinas ir yra labai didelis.

Mikute Valesinskas 3 sk.

Mano šeima

Aš turiu vieną brolių, mamą ir tėtį. Mano mamos vardas yra Nomeda. Mano tėtės vardas yra Romas. Mano brolio vardas yra Tadas. Aš turiu du paukščius, kurių vardai yra Angela ir Akva. Aš gyvenu bute.

Gabija Vaišvila 3 sk.

AŠ esu BARONAS

Aš esu Baronas. Antradienį aš nušoviau septynis kurmius.
Trečiadienį aš nušoviau šimtą vieną paukštį. Ketvirtadienį aš nušoviau
penkiasdešimt begemotų. Ir šiandien aš nušoviau tris pingvinus.

Tomas Kerikas 4 sk.

**Piešiniai Rūtos ir Stefos besimokančių lietuvių kalbą
"Rūta Language Tutoring Service", (Rūtos Udrienės),
Jackson, Michigan**

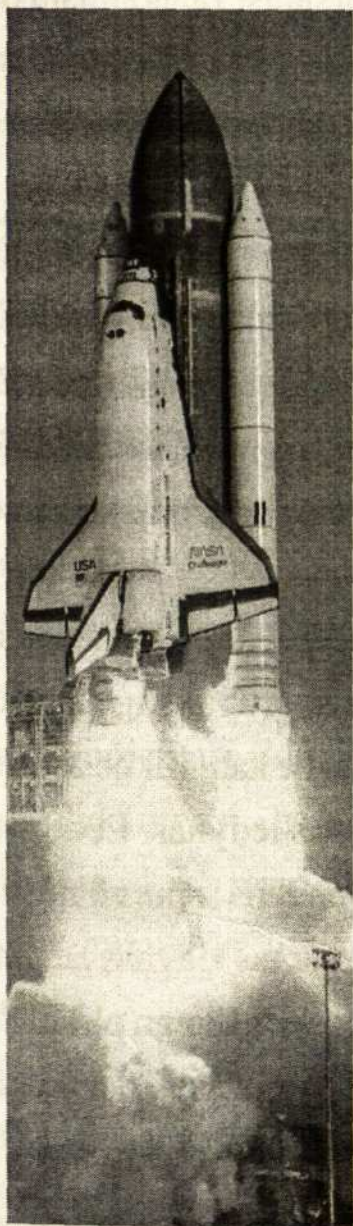

Daug pasaulio įdomybių
Nori sužinot vaikai,
Jas visas Žiniukas žino
Ir užrašo tau tikslai.
Nori būti Žiniuku,
Tai skaityki iš pradžių...

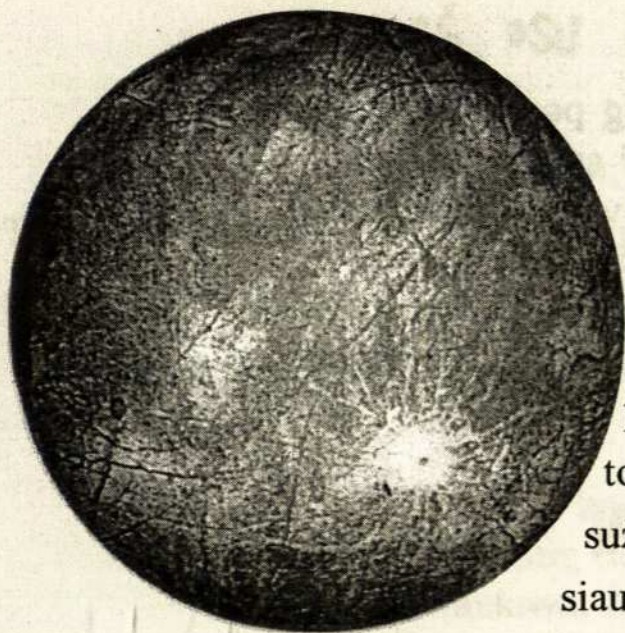
AR ŽINAI?

Ugnies ir ledo pasauliai

Kosmodromo starto aikštelėje pliūptelėjo raketinių variklių liepsnos, ir į dangų pakilo kosminis laivas "Atlantis". Jis nešė brangų krovinį – tarpplanetinę stotį "Galilėjus", kurios tikslas - didžiausia Saulės sistemos planeta Jupiteris. Iki tol iš arti Jupiterį fotografavo keturios kosminės stotys, bet jos visos didžiuliu greičiu pralėkdavo pro šalį. "Galilėjus" turėjo tapti pirmuoju dirbtiniu Jupiterio palydovu, kad sukdamasis aplinkui kaip reikiant apžiūrėtų ne tik siautulingus jo debesis, bet ir gausią palydovų šeimyną.

Iki Jupiterio vidutiniškai 330 milijonai mylių, arba 1374 kartus toliau negu iki Mėnulio. Nenuostabu, kad kelionė truko šešerius metus. Artėjant prie Jupiterio nuo "Galilėjaus" atsiskyrė mažas metalinis rutulys, pilnas

Ketvirtasis Jupiterio
palydovas Europa

mokslinių prietaisų. Jis smigo į Jupiterio debesis ir, parašiuo prilaikomas, maždaug valandą grimzdo gilyn, kas kelios minutės pranešdamas kas vyksta aplinkui. Po to nutilo, matyt, sudegė. Spėjome sužinoti, kad po Jupiterio debesimis siaučia uraganiniai vėjai, o iš gelmių tvoskia baisus karštis. Jupiteris neturi nei skysto, nei kieto paviršiaus. Tai įkaitusių dujų kamuolys, labiau panašus į Saulę negu į Žemę.

Tarytum nenusisekusi žvaigždė, pernelyg maža, kad pati galėtų skleisti šviesą ir šildyti bent jau savo palydovų šeimyną.

Jupiteris turi net 16 palydovų. Keturi iš jų - sulig mūsų Mėnuliu ir dar didesni. Kiekvienas vis kitoks! Antai arčiausiai Jupiterio skriejanti Ija – nuolat rūkstančių ugnikalnių planetėlė. Vulkanų plėšomas Ijos paviršius primena negyjančią žaizdą. Vienur upeliais teka lava, į juodą dangų trykšta garų ir dulkių fontanai. Kitur lavos ežerai jau sustingę, o garai nusėdę žydrai balto šerkšno lopais.

Antrasis iš eilės Jupiterio palydovas Europa iš pirmo žvilgsnio primena kietai virtą kiaušinį išpurvintu ir sutraiškytu lukštu. Jis žydrai baltas, kai kur pamargintas rusvais lopais. Tačiau tai ne kalnai ir ne žemynai. Europos paviršius – vietomis apdulkėjęs bekraštis ledynas. Ledo storis - gal net 10 kilometrų. Giliau - dar nesustingęs vandens ir purvo mišinys. Retsykiais Jupiterio ir kitų palydovų traukos įsiūbuotas ledynas neatlaiko ir subraškėjęs trūksta. Prasiveria gilus plyšys ir į juodą dangų pliūpteli su purvu sumišusio vandens čiurkšlės. Ilgainiui plyšys užšąla, bet po kurio laiko atsiranda kitas.

Trečiasis ir ketvirtasis Jupiterio palydovai - Ganimedas ir Kalista – iš tolo panašus į mūsų Mėnulį: tokios pat tamsios “jūrų” dėmės, daugybė kraterių. Bet palūkėkit! Ten, kur kosminių akmenų smūgiai išblaškė dulkes, atsivėrė akinančio baltumo laukai! Vadinasi, Ganimedas ir Kalista - taip pat ledo kamuoliai, tik jau visiškai sustingę ir kur kas labiau apdulkėję.

Žmonės turbūt niekada negalės leistis į karščiu alsuojančius Jupiterio debesis. Bet į ledinius jo palydovus - kodėl gi ne? Ištirpinę ledą, turėtume vandens. Na, o iš vandens galima gauti deguonį kvėpuoti ir gaminti raketinį kurą. Argi netinkama vieta raketoms startuoti į dar tolimesnes planetas, o gal net ir kitas žvaigždes?

Zina Sviderskienė Fizikos mokslų habil. daktarė

PASAULIO VIRTUVĖS IDOMYBĖS

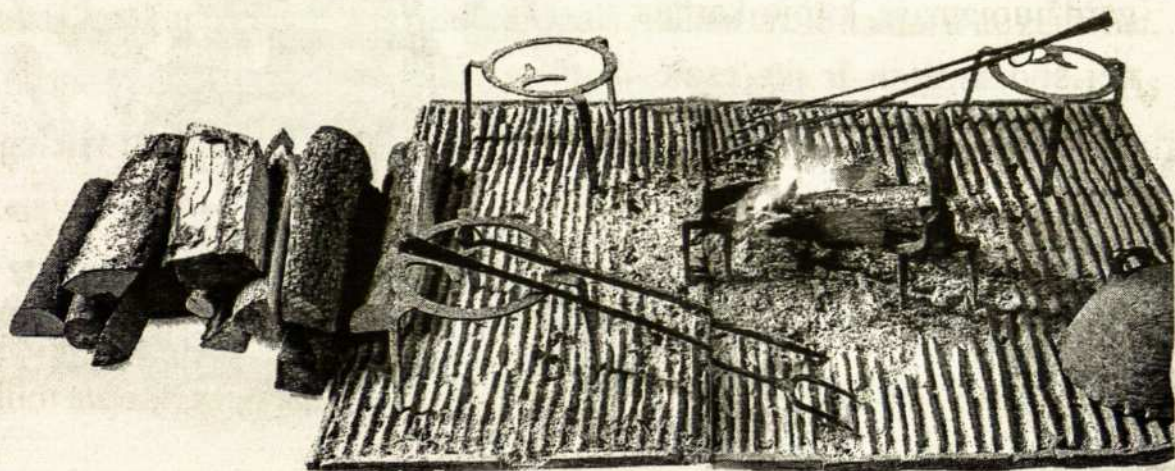
Ar galėtumėte pasakyti, kiek pasaulyje yra tautų? O kiek tautinių valgių, jei kiekviena tauta jų sugalvojusi ne vieną dešimtį? Manau, kad į pastarąjį klausimą niekas neatsakytų. Ir kuo vienoje šalyje gardžiuojamasi, kitoje kartais net šlykštiamasi. Ir jūs esate girdėję, kad prancūzai sraiges, austres ir varles laiko didžiausiais skanėstais, o mūsų mėgstama kiauliena bjaurisi

musulmonai ir judėjai, nes šią mėsą jiems draudžia valgyti tikėjimas. Kinai europiečių gaminamą geltoną fermentinį sūrį vadina “sugadintu pienu” nors ir paties pieno jie nevartoja, o karves nuo senų laikų augina tik tokių veislių, kurios tinka lauko darbams, transportui bei trašoms gaminti. Kiek tautų, tiek papročių.

Net duonos rūšių yra šimtai, o kepimo būdų - dešimtys. Kepama ne tik duonkepėje krosnyje, bet ir ant įkaitintų akmenų, ant

laužo žarijų, į banano lapus įvyniojus tešlą... O ar teko valgyti duoną, iškeptą duobėje? Rytuose tai labai paplitęs duonos kepimo būdas. Duobės šonai aplipinami moliu ir išdeginami. Tokia krosnis vadinama tondiru arba toniru. Štai kaip kepama armėniška duona - lavašas. Kol kūrenama krosnis, duobė uždengiama, o deguonis patenka vidun per iškastą angą. Kai dugne lieka karštos anglys, anga užkemšama ir tam tikra minkšta pailga pagalve prie duobės šonų prilipinami plonos tešlos papločiai. Po kelių minučių plonyčiai kaip popierius lavašai išimami iš duobės. Tokią

duoną galima ilgai laikyti. Sudžiūvusį lavašą tereikia apipurkšti vandeniu, įvynioti į audeklą ir palaikyti sandariame inde. Po to į jį gali įvynioti sūrio su žalumynais ar mėsos kepsnį.

Apie kinų virtuvę, garsią visame pasaulyje, sklinda legendos. Kai kuriuos patiekalus ne tik nemalonu įsivaizduoti, bet ir girdėti, iš ko jie

gaminami. Tačiau tai tik todėl, kad mes viską suvokiame tiesmukai. Pavyzdžiui, vienas mėgstamiausių kinų valgių - sriuba iš... kregždžių lizdų. Bet šie rausvi permatomi lizdeliai sulipinti ne iš molio, o iš mažų jūros žuvyčių, vandens augalų, krevečių, nes auksaspalvės kregždės, įsikūrusios uolėtame pajūryje, kur nėra jokios augmenijos, priverstos lizdus lipdyti iš jūros gėrybių. Vadinas, ši egzotiška sriuba - paprasčiausia žuvienė! O garsieji "supuvę" ar "tūkstantmečiai" ančių kiaušiniai laikomi įmantriausiu kinų užkandžiu.

Jie iš tiesų keliolika parų konservuojami kvapniame molyje, sumaišytame su druska, prieskoniais, kalkėmis ir javų pelais. Toks apsaugos būdas išlaiko kiaušinius šviežius, tik pakeičia išvaizdą. Baltymas tampa tamsiai mėlynas, o trynys lieka ryškiai geltonas, bet panašus į drebučius. Ant baltymo atsispaudęs lukšto raštas primena

pušies šakelę, todėl kinai šį prabangų užkandį vadina "pušies žiedo kiaušiniu".

Visi jūs mėgstate uogienes, bet ar žinote, kad jos verdamos ne tik iš uogų, bet ir iš daržovių, riešutų, gėlių? Net Lietuvoje karo metu išmoningos šeimininkės cukrinių runkelių sirupe išvirdavo

morkų, burokėlių uogienių. O Pietų kraštuose labai mėgstamos uogienės iš arbūzų, melionų, baklažanų ir net žalių pomidorų. Uogienė iš neprinokusių graikiškų riešutų tokia gardi, kad gali liežuvį praryti. Bet išvirti jai reikia daug kantrybės, nes riešutai, savaitę palaikyti vandenyje, įvairiais būdais verdami dar penkis kartus, kol tampa juoda kvapnia uogiene. Ne vien bulgarai mėgsta arbatą gerti su rožių lapelių uogiene, kuri ir kvepia tikromis rožėmis. Skonio reikalas.

O štai dar vienas iš įdomiausių patiekalų, tai beduinų - klajoklių arabų - vestuvių kepsnys. Į kupranugario skerdieną įkišamas paruoštas avinas, į jį - vištos, į vištas - balandžiai, o šie prikemšami virtų kiaušinių, ir viskas gausiai paskaninama įvairiausiais prieskoniais. Kepsnys aplipinamas moliu, įkasamas į karštą dykumos smėlį, o virš jo užkuriamas laužas. Kai ugnis užgęsta, o vakare ir smėlis pravėsta, molis nudaužomas. Po dykumą pasklinda nuostabūs kvapai, ir prasideda vestuvių puota!

Įmantrių patiekalų mėgėjai valgo vadinamąjį totorišką bifšteką.

Juokų maišelis

Buvo maišelis pilnas juokų
Išbiro, išlakstė – po vieną, po du.
Pasislėpė jie po "Eglutės" šakelėm,
Bus linksma skaityti vaikams ir tėveliams.

- Koks pats patikimiausias būdas neleisti pienui surūgti? – klausia mokytoja.
- Palikti jį karvėje, - atsako Petriukas.

- Į ką panašus tavo mažasis broliukas?
- Iš akių į mamą, iš plaukų į tėtį, o iš balso - į greitąją pagalbą.
- Boksas - pats geriausias sportas.
- Matyt, jūs pats boksinkininkas?
- Ne, aš - dantų gydytojas.

- Kalbasi dvi senutės:
- Ar žinai aš atpratinau savo senį nagus graužti.
 - O kaip tai padarei?
 - Dantis paslėpiau.

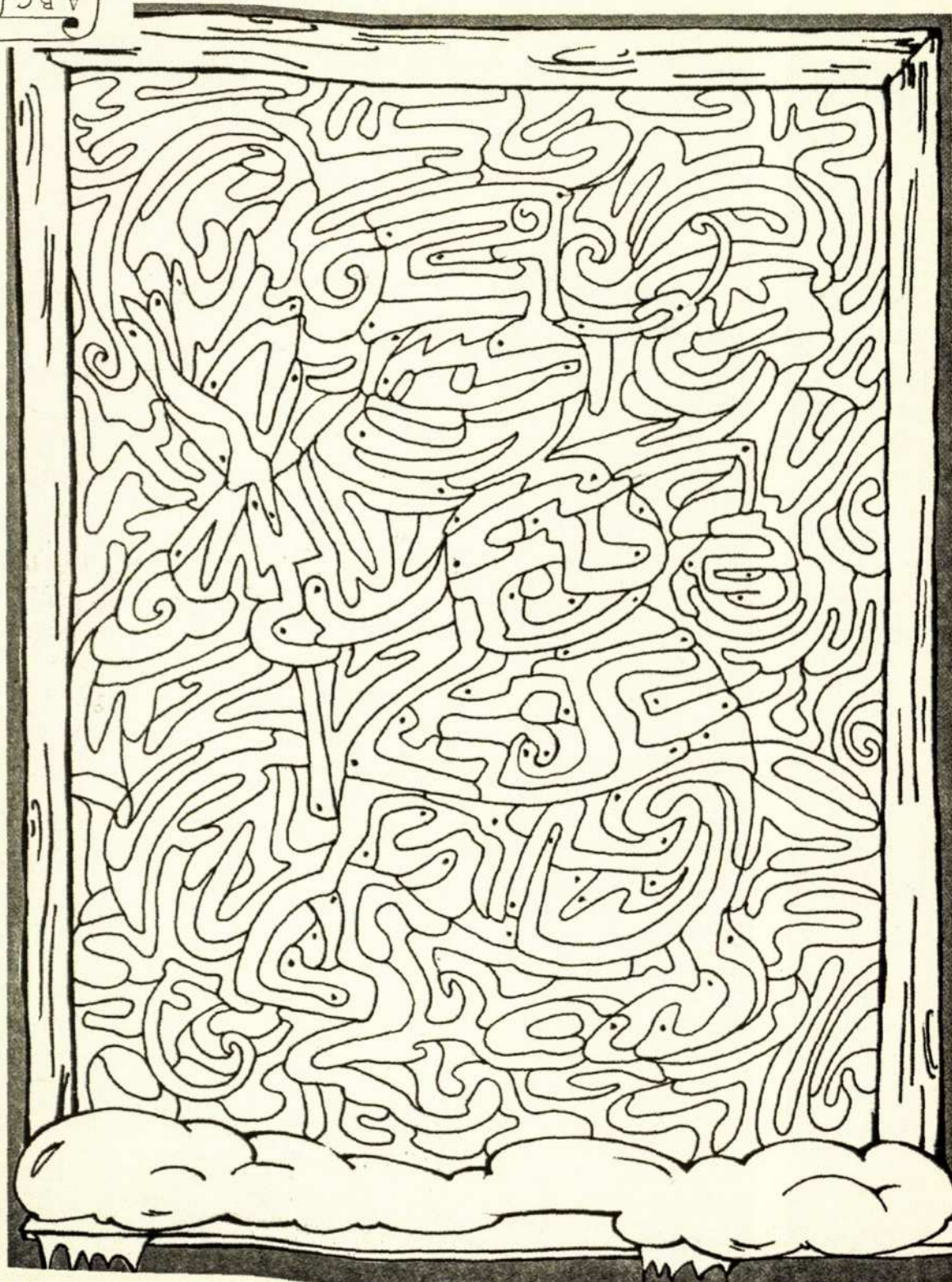
Mokytojas klausia vaikų:

- Vaikai, kokie dantys atsiranda paskutiniai?
- Justukas kelia ranką:
- Dirbtiniai, tamsta mokytojau.

Apšalęs langas

Šaltis pripiešia visokių raštų languose. Bet šitą langą turbūt išpiešė jaunėlis Šalčio anūkas. Nes jis pridėliojo taškelį. Nuspalvink tuos plotelius kuriuose yra taškeliai ir sužinosi ką jis norėjo nupiešti.

ALp(LKA) 1785
2003, Nr. 3

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA

EGLUTĖ

8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL. 60465, USA

Tel. 708-430-1911